

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Любов Нос¹, Дар'я Шевченко²

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, UA-79000*

¹lyubov.nos@lnu.edu.ua;

²Daria.Shevchenko@lnu.edu.ua

Проведено аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Республіці Польща в контексті європейських освітніх трансформацій. Охарактеризовано систему польської педагогічної освіти, яка відповідає загальноєвропейським стандартам та складається з таких основних рівнів: бакалаврат, магістратура, докторантура, післядипломна освіта. Зазначено, що особливістю підготовки майбутніх учителів на бакалаврському рівні є велика увага до формування комунікативної компетентності, міжкультурної компетенції та навичок роботи з сучасними цифровими технологіями в освітньому процесі. Висвітлено особливості магістерських програм, які спрямовані на поглиблене вивчення методики викладання іноземної мови, сучасних освітніх технологій, а також проведення досліджень у сфері педагогіки. Наголошено, що важливою складовою навчання є педагогічна практика, яка може включати стажування за кордоном у межах програм академічного обміну, таких як Erasmus+.

Окремо відмічено провідні університети Польщі, які пропонують програми з педагогіки та описано процедуру вступу до польських закладів вищої педагогічної освіти, що передбачає наявність відповідних документів, мовні сертифікати, результати співбесід або тестів, а також високу конкуренцію, особливо в провідних закладах вищої освіти.

Обґрунтовано, що важливим компонентом є післядипломна освіта та система безперервного професійного розвитку, які забезпечують адаптивність педагогів до сучасних викликів освітнього середовища. Зроблено висновок, що досвід Республіки Польща може стати ефективним орієнтиром для модернізації української системи педагогічної освіти, зокрема у частині підготовки вчителів іноземних мов для початкової школи. Упровадження компетентнісного, міждисциплінарного та цифрового підходів сприятиме підвищенню якості професійної підготовки майбутніх педагогів і зміцненню інтеграції української освіти до європейського освітнього простору.

Ключові слова: педагогічна освіта, Республіка Польща, підготовка вчителів, іноземна мова, бакалаврат, магістратура, післядипломна освіта, докторантура, цифрові технології, міжкультурна компетентність, Болонський процес, професійний розвиток, європейська система освіти.

Постановка проблеми. Підготовка вчителів іноземних мов в Республіці Польща стикається з численними викликами, зокрема через необхідність адаптації освітніх програм до вимог сучасної освіти. Як зазначають дослідники, такі питання потребують ґрунтовного переосмислення, оскільки мовна компетенція стає важливою складовою загального розвитку здобувачів освіти. Навчальні програми часто не відповідають новітнім методам навчання, що обмежує можливості вчителів працювати з дітьми ефективно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питанням професійної підготовки майбутніх педагогів у Республіці Польща приділено увагу у дослідженнях О. Біляковської, О. Бондаренко, С. Деркач, К. Котуна, Н. Коханової, О. Кучая, І. Янкович та ін. У контексті нашого дослідження важливими є напрацювання таких польських учених, як Ч. Банах, С. Дилак, Е. Кумик, Р. Квашніца, Й. Кузьма, Т. Левовицький, Й. Шемпрух, Е. Вишневська, С. Квятковський та ін.

Мета статті – проаналізувати особливості підготовки вчителів іноземних мов у Республіці Польща на різних освітніх рівнях в контексті сучасних вимог до педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Освіта, зокрема педагогічна, відіграє головну роль у процесі формування висококваліфікованого кадрового потенціалу будь-якої держави. Питання підготовки вчителів набуває особливої актуальності в умовах інтеграції національних систем освіти до європейського освітнього простору. Республіка Польща – одна з країн, яка успішно адаптувала свої педагогічні програми до стандартів Болонського процесу, що допомогло створити гнучку, конкурентоспроможну і ефективну систему підготовки педагогів.

Система педагогічної освіти у Республіці Польща відповідає загальноєвропейським стандартам та містить основні рівні: бакалаврат, магістратуру, докторантуру, післядипломну освіту. Вона побудована відповідно до вимог Європейської системи вищої освіти і спрямована на забезпечення якісної підготовки вчителів іноземних мов, зокрема для початкової школи [3].

Бакалаврська освіта є першим етапом підготовки майбутніх педагогів. Вона триває три роки (шість семестрів) і закінчується отриманням ступеня, що еквівалентний європейському ступеню Bachelor's degree (ступінь бакалавра). Програми цього рівня охоплюють основи лінгвістики, методики викладання, педагогічну психологію, дидактику та практику в школах. Особливістю підготовки є велика увага до комунікативної компетентності майбутніх учителів. Вони мають досягти рівня C1 згідно з CEFR (Common European Framework of Reference for Languages – Загальноєвропейські рамки володіння іноземними мовами). Також велике значення надається формуванню міжкультурної компетенції та навичок роботи з сучасними цифровими технологіями в освітньому процесі. Після завершення бакалаврату випускник отримує можливість працювати в закладах дошкільної або початкової освіти,

однак для повної педагогічної кваліфікації потрібно продовжити навчання на магістерських програмах [6].

Другий рівень вищої педагогічної освіти триває два роки (чотири семестри) і завершується отриманням ступеня *magister* (еквівалент *Master's degree* – ступінь магістра). Цей етап є обов'язковим для тих, хто хоче працювати в початковій (клас 1–6) або середній школі (клас 7–8). Магістерські програми спрямовані на поглиблене вивчення методики викладання іноземної мови, сучасних освітніх технологій, а також проведення досліджень у сфері педагогіки. Важливою складовою навчання є педагогічна практика, яка може містити стажування за кордоном у межах програм академічного обміну, таких як Erasmus+. Випускники магістратури отримують повну кваліфікацію вчителя іноземної мови та можуть працювати в державних і приватних школах, мовних курсах або продовжити навчання в аспірантурі.

Післядипломна педагогічна освіта у Республіці Польща не є обов'язковою, проте дає змогу вчителям підвищити кваліфікацію, отримати нову спеціалізацію або перекваліфікуватися. Ці програми тривають 1–2 роки та орієнтовані на педагогів, які бажають викладати додатковий предмет або вдосконалити свої знання у певній галузі. Наприклад, методика CLIL (*Content and Language Integrated Learning* – інтегроване навчання предмета і мови) – це підхід у навчанні, за якого учні одночасно опановують новий навчальний предмет і іноземну мову, зазвичай англійську. Тобто, наприклад, учні вивчають математику або біологію англійською мовою. Суть CLIL полягає в тому, що мову використовують не лише як мету навчання, а як інструмент для здобуття нових знань. Таким чином учні покращують мовні навички у реальному контексті, глибше засвоюють предметний матеріал, розвивають критичне мислення та міждисциплінарні навички. Методика довела свою ефективність у підвищенні мотивації учнів та їхнього успіху в навчанні [7].

Окрім того, у Республіці Польща існує система професійного розвитку вчителів, що містить курси підвищення кваліфікації, тренінги та спеціалізовані навчальні програми. Це допомагає педагогам адаптуватися до змін в освітній системі, впроваджувати інноваційні методики викладання та відповідати сучасним вимогам до освітнього процесу.

Докторантура є найвищим рівнем освіти і триває від трьох до чотирьох років. Програми цього рівня поєднують наукову роботу з незалежними дослідженнями під керівництвом наукового керівника. Випускники отримують ступінь доктора філософії (PhD) у галузі педагогіки [1].

Серед провідних університетів, що пропонують програми з педагогіки, можна відмітити:

- Університет Варшави: має чотири докторантські школи з-понад 1 500 докторантами, які готують дисертації з 26 наукових дисциплін.
- Ягеллонський університет у Кракові: один із найстаріших університетів Польщі з потужною педагогічною програмою.

- Педагогічний університет у Кракові: спеціалізується на підготовці педагогічних кадрів.

- Університет Адама Міцкевича в Познані: пропонує широкий спектр програм з освіти та педагогіки.

Конкуренція при вступі на педагогічні програми залежить від університету та рівня освіти. Загалом педагогічні спеціальності є популярними, що може стимулювати високий конкурс, особливо на магістерському та докторантському рівнях.

Вступ на бакалаврат і магістратуру для майбутніх учителів іноземної мови у Республіці Польща проходить за чіткими критеріями, що залежать від рівня освіти, обраного напрямку та конкретного університету. Щоб вступити на бакалаврат у сфері підготовки вчителів іноземної мови, абітурієнти повинні мати атестат про середню освіту (польський еквівалент українського атестата та сертифіката незалежного оцінювання), скласти іспити або подати результати матури (державний випускний іспит).

Для педагогічних спеціальностей важливі предмети – іноземна мова, польська мова, іноді математика. Іноземні абітурієнти можуть вступати на основі еквівалента державного іспиту (залежно від країни). Деякі університети можуть вимагати сертифікат про знання польської мови (наприклад B2, якщо навчання проводиться польською), проходження мовного тесту (за потреби) – якщо програму викладають англійською, може знадобитися сертифікат IELTS, TOEFL або внутрішній мовний тест університету, іноді – проходження співбесіди або мотиваційного тесту (деякі університети проводять індивідуальні співбесіди або тести на педагогічні здібності та мотивацію). Попит на місця залежить від університету. У престижні заклади вищої освіти, як Варшавський університет або Ягеллонський університет, конкурс може бути 5–10 осіб на місце. У менш популярних – нижчий [5].

Для вступу на магістратуру з підготовки вчителів іноземної мови у Республіці Польща потрібно мати диплом бакалавра зі спеціальності філологія, лінгвістика, педагогіка або суміжної галузі, подати дипломну роботу бакалавра (якщо вимагають) та підтвердження рівня мови (якщо бакалаврат був польською – сертифікат польської мови, якщо англійською – TOEFL, IELTS або інший сертифікат (мінімум B2-C1)), проходження вступних іспитів або співбесіди (залежить від закладу) – деякі університети (наприклад у Кракові чи Варшаві) можуть проводити співбесіду або тест на педагогічні здібності та знання методики викладання, мотиваційний лист важливий для міжнародних програм або конкурсних вступів. Конкурс на магістратуру також залежить від закладу. Наприклад, у Варшавському університеті чи Ягеллонському університеті може бути 3–5 осіб на місце, у приватних закладах – значно менше.

Якщо вчитель уже має диплом, проте хоче здобути нову кваліфікацію, або покращити методику викладання, можна вступити на післядипломну освіту

(диплом бакалавра або магістра з педагогіки чи філології, знання іноземної мови (B2-C1) (для викладання), досвід роботи у сфері освіти (іноді вимагають) [2].

Педагогічну освіту у Республіці Польща побудовано за модульною системою, що дає майбутнім учителям можливість поступово здобувати необхідні компетенції та розширювати свої професійні можливості відповідно до вимог сучасної європейської освітньої системи.

Отже, польська система педагогічної освіти демонструє ефективне поєднання традиційних науково-педагогічних основ із вимогами сучасного суспільства. Структурованість, гнучкість та міжкультурна орієнтація забезпечують якісну підготовку педагогічних кадрів, здатних до адаптації в умовах європейського освітнього простору. Досвід Республіки Польща може бути корисним для удосконалення освітніх систем інших країн, зокрема в контексті модернізації педагогічної освіти України.

1. Біляковська О. О. Професійна підготовка майбутніх вчителів у Республіці Польща: аксіологічний підхід. Витоки педагогічної майстерності : наук. журнал. Полтава, 2019. Вип. 23. С. 9–13.

2. Бондаренко О. О. Організаційно-педагогічні засади діяльності університетських осередків культури в Республіці Польща : дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.01. Суми, 2012. 347 с.

3. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції. Іноземні мови. Київ, 2011. Вип. 3. С. 3–14

4. Добіжа Н. І. Формування індивідуального стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів іноземної мови в процесі педагогічної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2016. С. 51.

5. Зубрик А. П. Інтерактивні методи і прийоми навчання англійської мови учнів початкових класів. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка. Дрогобич, 2020. С. 87–92.

6. Коханова Н. Ю. Інноваційні технології при викладанні англійської мови в початковій школі Республіки Польща. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., (06 грудня 2018). Суми, 2018. С. 32–36.

7. Янкович І. І. Підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти Республіки Польща до виховної роботи з учнями : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2016. 23 с.

References

1. Biliakovska, O. O. (2019). Profesiina pidhotovka maibutnikh vchyteliv u Respublitsi Polshcha: aksiolohichniy pidkhid [Professional training of future teachers in the Republic of Poland: An axiological approach]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti: naukovyi zhurnal*, (23), 9–13. Poltava [in Ukrainian].
2. Bondarenko, O. O. (2012). Orhanizatsiino-pedahohichni zasady diialnosti universytetskykh osередkiv kultury v Respublitsi Polshcha [Organizational and pedagogical principles of university cultural centers in the Republic of Poland] (PhD dissertation, Sumy State Pedagogical University). Sumy [in Ukrainian].
3. Borysko, N. F. (2011). Metodyka formuvannia inshomovnoi fonetychnoi kompetentsii [Methodology of forming foreign language phonetic competence]. *Inozemni movy*, (3), 3–14. Kyiv [in Ukrainian].
4. Dobizha, N. I. (2016). Formuvannia indyvidualnoho styliu pedahohichnoho spilkuvannia maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy v protsesi pedahohichnoi praktyky [Formation of individual style of pedagogical communication of future foreign language teachers during pedagogical practice] (Abstract of PhD dissertation, Vinnytsia State Pedagogical University). Vinnytsia [in Ukrainian].
5. Zubryk, A. P. (2020). Interaktyvni metody i pryomy navchannia anhliiskoi movy uchniv pochatkovykh klasiv [Interactive methods and techniques for teaching English to primary school students]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuz. zb. nauk. prats molodykh vchenykh Drohob. derzh. ped. un-tu im. Ivana Franka*, 87–92. Drohobych [in Ukrainian].
6. Kokhanova, N. Yu. (2018). Innovatsiini tekhnolohii pry vykladanni anhliiskoi movy v pochatkovii shkoli Respubliky Polshcha [Innovative technologies in teaching English in primary schools of the Republic of Poland]. In *Osvitni innovatsii: filosofii, psykholohiia, pedahohika: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference* (December 6, 2018, Sumy), 32–36. Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education [in Ukrainian].
7. Yankovych, I. I. (2016). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv u zakladakh vyshchoi osvity Respubliky Polshcha do vykhovnoi roboty z uchniamy [Training of future teachers in higher education institutions of the Republic of Poland for educational work with students] (Abstract of PhD dissertation, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University). Ternopil [in Ukrainian].

*Стаття: надійшла до редколегії 11.09.2025
доопрацьована 28.10.2025
прийнята до друку 05.11.2025*

**FEATURES OF TRAINING FOREIGN LANGUAGE TEACHERS
IN THE REPUBLIC OF POLAND**

Liubov Nos¹, Daria Shevchenko²*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, UA-79000*¹*lyubov.nos@lnu.edu.ua;*²*Daria.Shevchenko@lnu.edu.ua*

The article presents an analysis of the peculiarities of professional training of future foreign language teachers in the Republic of Poland in the context of European educational transformations. The Polish pedagogical education system, which complies with European standards and consists of the following main levels: bachelor's degree, master's degree, doctoral degree, postgraduate education has been characterised. Particular attention is paid to the bachelor's level, where the formation of communicative and intercultural competences, as well as digital literacy, plays a central role. Master's programs are characterized by an emphasis on advanced foreign language teaching methodologies, modern educational technologies, and pedagogical research. Teaching practice, including international internships through academic exchange programs such as Erasmus+, is highlighted as a crucial component of professional preparation. The study describes leading Polish universities offering pedagogical programs, and the admission procedure to Polish higher education institutions. This procedure requires the submission of relevant documents, language certificates, results of interviews or tests, and involves high competition, especially in leading universities. It is substantiated that postgraduate education and the system of continuous professional development are essential components ensuring teachers' adaptability to modern educational challenges. The authors of the article propose the experience of Poland as an effective model for modernizing Ukraine's teacher education system, particularly in training primary school foreign language teachers. The implementation of competence-based, interdisciplinary, and digital approaches is expected to enhance the quality of teacher training and strengthen Ukraine's integration into the European educational area.

Keywords: pedagogical education, Republic of Poland, teacher training, foreign language, bachelor's degree, master's degree, postgraduate education, doctoral studies, digital technologies, intercultural competence, Bologna Process, professional development, European education system, quality of education.